

بررسی تجارب زیسته معلمان از فرصت‌ها و چالش‌های درس پژوهی

(مورد مطالعه: معلمان دوره‌ی ابتدایی شهرستان دورود)

ایرج نیک پی^۱، سعید رومانی^۲، مرضیه کرنوکر^۳، آرزو شیخی^۴

دریافت: ۱۴۰۳/۵/۷ پذیرش: ۱۴۰۳/۷/۷

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بازنمایی تجارب زیسته معلمان ابتدایی از فرصت‌ها و چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی در شهرستان دورود انجام گرفت. با توجه به ماهیت پژوهش از لحاظ هدف از نوع پژوهش‌های توسعه‌ای و به لحاظ گردآوری داده‌ها در زمره پژوهش‌های کیفی از نوع پدیدارشناسی قرار می‌گیرد. شرکت‌کنندگان معلمان دوره‌ی ابتدایی شهرستان دورود بوده که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به خدمت بودند و جهت دستیابی به دیدگاه این افراد از روش نمونه‌گیری هدفمند ملاک محور استفاده شد. تجربه شرکت در طرح و لافل کسب افتخار و مقام در سطح شهرستان به‌عنوان ملاک انتخاب نمونه در نظر گرفته شد. حجم نمونه با مبنا قرار دادن اشباع نظری در اطلاعات جمع‌آوری شده از مصاحبه‌ها ۱۶ نفر تعیین شد. نتایج نشان داد که پرورش خلاقیت، تقویت روحیه‌ی پژوهشی، مشوق‌ها و انگیزاننده‌های درونی، رشد اخلاق حرفه‌ای، ارتقاء سلامت سازمانی مدرسه، توسعه حرفه‌ای، پیشرفت دانش آموزان و شکل‌گیری و تقویت روحیه کارگروهی به‌عنوان فرصت‌ها و ناکارآمدی بسترهای تشویقی و حمایتی، کمبود امکانات و منابع مالی، فقدان بسترهای اجرایی، فقدان انگیزش درونی، اخلاق غیرحرفه‌ای، بیگانگی پژوهشی، فقدان فرهنگ و مهارت کارگروهی، اجرای نادرست و تصنعی طرح و ناکارآمدی بسترهای آموزشی به‌عنوان چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی شناسایی شدند.

کلید واژه‌ها: تجارب زیسته، معلمان ابتدایی، درس پژوهی، شهرستان دورود.

^۱. دانشیار گروه آموزشی علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

^۲. گروه آموزشی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، صندوق پستی ۱۴۶۶۵-۸۸۹، نویسنده مسئول، تهران، ایران. s.roomani@cfu.ac.ir

^۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

^۴. دانش آموخته کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

مقدمه

از هر منظر و با هر رویکردی که به مقوله توسعه جامعه در ابعاد گوناگون آن بنگریم زنجیره‌هایی از عوامل و عناصر را می‌توان تصور شد که لاجرم در مرکزی‌ترین حلقه‌های آن، نظام آموزشی دیده می‌شود (قیاسی و همکاران، ۱۴۰۰). چراکه آموزش اعتقادی عمیق است که برای بقای ما اهمیت دارد. (اسلاتری^۱، ۲۰۰۶). نظام‌های آموزشی دارای سه عنصر کلیدی هستند: دانش آموزان، معلمان و برنامه درسی (سگال و ویلسون^۲، ۲۰۰۴). درحالی که همه عناصر مهم هستند، کیفیت آموزش بیشتر به کیفیت افرادی متکی است که برنامه را اجرا می‌کنند. (کایانگه و میسکا^۳، ۲۰۱۶). در واقع معلمان عامل تعیین کننده‌ای جهت تعیین کیفیت سیستم آموزشی هستند (آیمه و همکاران^۴، ۲۰۱۷). در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، نیز معلم مؤثرترین عنصر در تحقق اهداف است که با اصلاح و به‌روزرآوری روش‌های تعلیم و تربیت می‌تواند بستر لازم برای کیفیت بخشی را فراهم نماید. معلمان مورد نیاز در قرن ۲۱ کسانی هستند که شایستگی، صلاحیت و دانش مربوط به آموزش و یادگیری را دارند. آنان باید شیوه‌های آموزشی پایه خود را از تئوری‌های آموزشی تا عملی احیا کنند (سومردی^۵، ۲۰۲۰)؛ بنابراین کیفیت توسعه حرفه‌ای قبل و حین خدمت معلمان برای پیشرفت تحصیلی جامعه مؤثر است (چانگ^۶، ۲۰۱۶). برنامه‌های آموزش معلمان به‌طور مکرر مورد انتقاد قرار می‌گیرند چراکه از نظر تئوری و عملی در آماده‌سازی معلمان برای چالش‌های کلاس درس قرن بیست و یکم کوتاهی می‌کنند (مک موهان و همکاران^۷، ۲۰۱۵؛ تاتو و همکاران^۸، ۲۰۱۶؛ بری همکاران^۹، ۲۰۱۰) رویکردی که در دوره‌های آموزشی سنتی اتخاذ می‌شود. معمولاً از کارشناسان دعوت می‌شود تا سخنرانی‌ها یا کارگاه‌هایی را ارائه دهند، درحالی که معلمان صرفاً دریافت کنندگان منفعل ایده‌ها، آموزش‌ها و اصلاحات جدید توسط کارشناسان هستند (لی^{۱۰}، ۲۰۰۸). یک پدیده برجسته در آموزش در اروپا و در سطح بین‌المللی، تقاضا برای آموزش مبتنی بر پژوهش است که از ایالات متحده و بریتانیا به کشورهای اسکانندیناوی و بقیه اروپا گسترش یافته است (کین^{۱۱}، ۲۰۱۵؛ لمبریث و همکاران^{۱۲}، ۲۰۲۱). آموزش مبتنی بر پژوهش برای افزایش کیفیت نظام آموزشی در هر کشور، حرفه‌ای بودن معلمان و دستیابی به نتایج بهتر یادگیری دانش آموزان طراحی شده است (سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^{۱۳}، ۲۰۱۸) و درس پژوهی از جمله این آموزش‌هاست. مدل درس پژوهی که به‌عنوان شکلی از یادگیری معلم و پیشرفت مدرسه پذیرفته شده است (گادفری و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۸) در حال حاضر نظر بسیاری از اندیشمندان حوزه آموزش و پرورش در جهان، برای تحول بنیادین بدون صرف هزینه‌های سنگین را به خود جلب کرده است (خوارزمی، ۱۳۹۵). درس پژوهی در ژاپن سابقه طولانی موفقیت آمیزی دارد، جایی که معلمان به‌عنوان محقق نگاه می‌کنند و خود را محقق می‌دانند (یوشیدا^{۱۵}، ۲۰۰۰) و به‌طور گسترده جهت توسعه برنامه درسی، اشاعه رویکردهای مؤثر در آموزش و پیوند تئوری و عمل در ژاپن عمل می‌کند (موراتا^{۱۶}، ۲۰۱۱؛ لويس و تسوچیدا^{۱۷}، ۱۹۹۸).

لوئیس (۲۰۰۰) پنج ویژگی درس پژوهی را که برای موفقیت آن ضروری است این‌گونه شرح داد: دروس به‌طور مشترک در یک دوره زمانی برنامه‌ریزی می‌شوند. دروس تدریس شده توسط معلمان دیگر مشاهده می‌شود. درس‌های پژوهشی به‌گونه‌ای طراحی می‌شوند که هدف یا چشم‌انداز خاصی از آموزش را در یک درس زنده کنند. درس‌ها ضبط می‌شود؛ و دروس مورد بحث قرار گرفته و با دیگران به اشتراک گذاشته می‌شود. درس پژوهی معلمان را گرد هم می‌آورد تا دانش و منابع را به اشتراک

^۱ Slattery^۲ Segall & Wilson^۳ Kayange & Msiska^۴ Aimah et al^۵ Sumardi^۶ Chung^۷ McMahon et al^۸ Tatro et al^۹ Berry et al^{۱۰} Lee^{۱۱} Cain^{۱۲} Lambirth et al^{۱۳} Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)^{۱۴} Godfrey et al^{۱۵} Yoshida^{۱۶} Murata^{۱۷} Lewis & Tsuchida

بگذارند، ایده‌ها را مورد بحث قرار دهند (موراتا، ۲۰۱۱؛ سیبالد^{۱۸}، ۲۰۰۹) و چارچوبی عملی برای شناسایی مشارکتی چالش‌های یادگیری و توسعه راه‌حل‌های خلاقانه برای معضلات متعددی است که معلمان در کلاس‌های درس با آن مواجه هستند (کاجکلر و همکاران^{۱۹}، ۲۰۱۵). همچنین منجر به تغییر در نگرش و باور معلمان نسبت به تدریس به‌عنوان یک حرفه می‌شود. (پلا^{۲۰}، ۲۰۱۱؛ سیبالد ۲۰۰۹) و توانایی معلمان در بهبود کیفیت تدریس و فرآیند یادگیری را اثبات می‌کند (آی‌مه و همکاران، ۲۰۱۷) در نهایت هدف آن تقویت توسعه حرفه‌ای معلمان و یادگیری دانش آموزان است (جانگ^{۲۱}، ۲۰۲۰؛ هرواس و مدینا^{۲۲}، ۲۰۲۱). آنچه درس پژوهی را از سایر فعالیت‌های توسعه حرفه‌ای متمایز می‌کند، پژوهش درسی زنده است که فرصت بی‌نظیری را برای یادگیری معلمان فراهم می‌آورد (موراتا، ۲۰۱۱). ویژگی بارز دیگر آن این است معلمان نقش فعالی را به‌عنوان سازنده دانش در طراحی، اجرا و بازنگری محتوای درس‌ها ایفا می‌کنند (چونگ و کنگ^{۲۳}، ۲۰۱۲؛ چونگ و وونگ^{۲۴}، ۲۰۱۴). پژوهش‌های متعددی در رابطه با درس پژوهی در داخل و خارج از کشور انجام شده است. صیف و بادپر (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان چالش‌های پیش روی درس پژوهی به این نتیجه رسیدند که ناهماهنگی بین مشاهده گران متخصص از نظر زمانی، محدودیت زمانی به دلیل حجم بالای کتاب‌های درسی، تک‌پایه بودن مدارس و عدم امکان تشکیل گروه در یک مدرسه، عدم اختصاص زمانی جهت پژوهش‌های مدرسه‌ای در ساعات موظف، نپذیرفتن فرهنگ انتقادپذیری و... از چالش‌های اجرای درس پژوهی به شمار می‌روند. امامی پور و خاکباز (۱۳۹۸) در مطالعه چالش‌های مواجهه‌ی معلمان دوره ابتدایی با درس پژوهی چالش‌های آن را تحت سه مقوله قبل از درس پژوهی (دانش معلمان در زمینه درس پژوهی، انگیزه معلمان برای شرکت، تشکیل گروه و تعیین وظایف اعضا). حین درس پژوهی (انتخاب مسئله، اجرای درس و جمع‌آوری داده‌ها، نقد و بررسی تدریس) و بعد از درس پژوهی (داوری طرح، انتشار نتایج، برگزاری جشنواره) دسته‌بندی کردند. احمدی حاجی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان شناسایی موانع درس پژوهی در دوره ابتدایی از منظر کارگزاران آموزشی به این نتیجه رسیدند که موانع فرهنگی (ضعف کار تیمی، غیربومی بودن طرح، نبود فرهنگ یادگیری سازمانی و...)، موانع سازمانی (ضعف مقررات ابلاغی، طرح‌های متعدد، ضعف اشتراک‌گذاری نتایج و...)، موانع ساختاری (نظام آموزشی متمرکز، نبود زمان کافی، انسجام پایین فعالیت‌ها)، موانع حرفه‌ای (عدم مهارت‌های پژوهشی، ضعف در ایجاد انگیزه، عدم مهارت مدیران در هدایت پژوهش‌ها و...) موانع اجرای درس پژوهشی محسوب می‌شوند. گلمکانی و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی تجارب زیسته معلمان از نحوه اجرای طرح‌های درس پژوهی و اقدام پژوهی در مدارس ابتدایی به این نتیجه رسیدند که خلق روش‌های نو، بهبود تدریس، پرورش توان پژوهشگری، رشد اخلاقی، تجربه‌گردانی و اشتراک‌گذاری دانش معلمان و... فرصت‌ها و عواملی چون تعدد قوانین اداری، ضعف داوری‌ها، عدم استفاده از نتایج، کمبود زمان، فرسودگی معلمان، ماهیت جشنواره‌ای طرح و... از چالش‌های درس پژوهی به شمار می‌روند. سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱) در بازنمایی تجارب معلمان از فرصت‌ها و چالش‌های فرایند درس پژوهی (مورد مطالعه: معلمان ابتدایی شهرستان بجستان) به این نتیجه رسیدند که ایجاد مهارت تفکر و اگر، دستیابی به اهداف آموزشی تعیین شده، توانمندسازی حرفه‌ای، اشتراک اختیارات و تجارب، نهاده شدن روحیه حل مسئله و پژوهش، بهسازی فرایند تدریس، بهبود فرایند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از فرصت‌ها و عواملی چون دانش و اطلاعات در زمینه درس پژوهی، انگیزه شرکت، عدم تقدیر مناسب، محدودیت‌های اجرایی و سختی هماهنگی کارهای گروهی از چالش‌های درس پژوهی به حساب می‌آیند. در پژوهشی دیگر علی پور و قاسمی (۱۴۰۱) واکاوی تجارب زیسته دانشجو معلمان دبیری دانشگاه فرهنگیان از پیامدهای درس پژوهی: مطالعه کیفی (مطالعه موردی دانشجویان گروه علوم اجتماعی پردیس شهید باهنر بیرجند) به این نتیجه رسیدند که پیامدهای اجرای درس پژوهی عبارت‌اند از: افزایش ارتباطات، ایجاد فرصت و موقعیت یادگیری، یادگیری از راه تجربه، مهارت‌های طراحی آموزشی، حل مشکلات فرآیند یاددهی-یادگیری،

^{۱۸} Sibbald

^{۱۹} Cajkler et al

^{۲۰} Pella

^{۲۱} Jhang

^{۲۲} Hervas & Medina

^{۲۳} Chong & Kong

^{۲۴} Cheung & Wong

تغییر در باور و رفتار معلمان. مک سوینی و گاردنر^۱ (۲۰۱۸) در بررسی مسائل درس پژوهی در ایرلند به این نتیجه رسیدند که درس پژوهی منجر به خودکارآمدی، خودارزیابی، تأمل در عمل، اشتراک گذاری ایده‌ها، ارتباطات مؤثر، توسعه حرفه‌ای، یادگیری از دانش آموزان، متنوع و پویاتر شدن کلاس درس و... می‌شود و مهم‌ترین مسئله برای اجرای درس پژوهی زمان است. آنجلس و ماتسورا^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان موفقیت‌ها و چالش‌های درس پژوهی معلمان علوم در شهر فوکویاما، ژاپن به این نتیجه رسیدند که درس پژوهی زمینه‌ی توسعه حرفه‌ای، تقویت همکاری تیمی و حمایت اداری را فراهم می‌آورد اما برخی معلمان دریافتن زمان برای اجرای منظم درس پژوهی مشکل دارند. در پژوهشی دیگر اوگبو و همکاران^۳ (۲۰۱۹) در بررسی مزایا و چالش‌های درس پژوهی: موردی از آموزش علوم فیزیکی در آفریقای جنوبی به این نتیجه رسیدند که افزایش راهبردهای تدریس حرفه‌ای معلمان، تقویت مهارت‌های شبکه‌سازی، نوشتن طرح درس، مدیریت کلاس، خودکارآمدی و نگرش مثبت معلمان، از مزایای درس پژوهی و کمبود زمان، کمبود حمایت سازمانی و مواد آموزشی ناکافی از چالش‌های آن به شمار می‌آیند. لی و تان^۴ (۲۰۲۰) در بررسی یادگیری معلم در درس پژوهی به این نتیجه رسیدند که پرسشگری و نقد گروهی، تمرین فعالیت‌های محرک، نمایش چندوجهی و کنار هم قرار دادن کار دانش آموزان، بهبود همکاری فعالیت‌های درس، توجه هم‌زمان به یادگیری دانش آموز و یادگیری معلم عواملی هستند که یادگیری معلمان را افزایش می‌دهد و عوامل مختل‌کننده یادگیری او عبارت‌اند از: تمرکز بر مسائل قانونی، بحث‌های شتاب‌زده و کشمکش‌های یادداشت‌برداری. در پژوهشی دیگر چویک و مولدور^۵ (۲۰۲۱) در بررسی نمونه آزمایشی برای دوره "تمرین تدریس" در برنامه‌های آموزشی ترکیبی: درس پژوهی، به این نتیجه رسیدند که در فرایند درس پژوهی ادارک معلمان عبارت‌اند از تجربیات مثبت (تهیه طرح درس‌های مؤثر، مدیریت مؤثر کلاس درس، رضایت، همکاری، انجام پژوهش و استفاده از دانش و تجربیات مقدماتی)، مشکلات (احساسات منفی، مشکلات فرایندی، مشکلات مربوط به ساختار درس پژوهی)، مشارکت (تقویت مهارت‌های آموزشی و مهارت‌های همکاری). گرگ و کولت^۶ (۲۰۲۲) در پژوهشی تحت عنوان لذت در همکاری: توسعه‌ی حرفه‌ای بودن معلم دوران کودکی از طریق درس پژوهی به این نتیجه رسیدند که درس پژوهی اعتماد معلمان را افزایش می‌دهد و آن‌ها از فرصت همکاری و همفکری عمیق ایجادشده، لذت می‌برند. بودی لستاری و همکاران^۷ (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان برنامه‌ریزی کن-انجام بده-مشاهده کن: درس پژوهی بر اساس تفاوت یادگیری در مدارس راهنمایی به این نتیجه رسیدند که درس پژوهی باعث ارتقاء شایستگی‌های حرفه‌ای و آموزشی معلمان، مشتاق‌تر شدن دانش آموزان، ایجاد یادگیری معنادار، مشارکت معلمان و بهبود یادگیری دانش آموزان می‌شود. علیرغم نرخ سریع علاقه به این رویکرد برای توسعه حرفه‌ای، درس پژوهی برای کشورهای خارج از ژاپن نسبتاً جدید است و بیشتر مدارس و معلمان در مراحل اولیه پذیرش و اجرای نوآوری هستند (موراتا، ۲۰۱۱). طی سال‌های اخیر سازمان آموزش و پرورش در راستای افزایش آگاهی و علاقه معلمان نسبت به درس پژوهی و نیز فرهنگ‌سازی برای استفاده گسترده‌تر معلمان از آن در مدارس، به برگزاری جشنواره درس پژوهی به‌طور سالیانه، اقدام نموده است (کرامتی و انصاری پور، ۱۳۹۹). چراکه درس پژوهی را باید هم به‌عنوان تمرین منظم و هم به‌عنوان فرآیند درک کرد (آرانی و همکاران، ۲۰۱۰) و اینکه یک پروژه لحظه‌ای نیست، بلکه یک فعالیت مستمر است که متوقف نمی‌شود (لائولی و همکاران^۸، ۲۰۲۲). از طرفی معلمان ابتدایی از نظر صلاحیت آموزشی، تدریس، علمی و... از وضعیت مطلوبی برخوردار نیستند و صلاحیت آنان در مؤلفه‌های فناوری، یادگیری مادام‌العمر، حرفه‌ای، عملکردی و تدریس از سطح متوسط نیز پایین‌تر است (ناصر شیخ الاسلامی و همکاران، ۱۴۰۰)؛ بنابراین با توجه به پایین بودن سطح صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ابتدایی، نقش ارزشمند درس پژوهی در ارتقاء این صلاحیت‌ها و ماهیت استمراری آن، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال است که از دیدگاه معلمان ابتدایی فرصت‌ها و چالش‌های اجرای درس پژوهی کدام‌اند؟

^۱ McSweeney & Gardner

^۲ Angeles & Matsura

^۳ Ogegbo et al

^۴ Lee & Tan

^۵ Çevik & Muldur

^۶ Gragg & Collet

^۷ Lestari et al

^۸ Laoli et al

روش‌شناسی

پژوهش حاضر باهدف بازنمایی تجارب زیسته معلمان ابتدایی از فرصت‌ها و چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی در شهرستان دورود انجام گرفت. با توجه به ماهیت پژوهش از لحاظ هدف از نوع پژوهش‌های توسعه‌ای و به لحاظ گردآوری داده‌ها در زمره پژوهش‌ها کیفی از نوع پدیدارشناسی قرار می‌گیرد. پدیدارشناسی یک روش تحقیق است که به طور طبیعی با عمل مرتبط است و به تحلیل پدیده‌های درک شده یا تجربه شده می‌پردازد (رندلز^۱، ۲۰۱۲؛ فلین و کورکوسکا^۲، ۲۰۱۸). شرکت‌کنندگان معلمان دوره‌ی ابتدایی شهرستان دورود بوده که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به خدمت بودند و جهت دستیابی به دیدگاه این افراد از روش نمونه‌گیری هدفمند ملاک محور استفاده شد. تجربه شرکت در طرح و لااقل کسب افتخار و مقام در سطح شهرستان به‌عنوان ملاک انتخاب نمونه در نظر گرفته شد. در ادامه حجم نمونه با مبنا قرار دادن اشباع نظری در اطلاعات جمع‌آوری شده از مصاحبه‌ها ۱۶ نفر تعیین شد. به‌طوری‌که پس از انجام ۱۴ مصاحبه تکرار داده‌ها حاصل شد؛ بنابراین جهت اطمینان ۲ مصاحبه تکمیلی نیز انجام شد. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. قبل از انجام هر مصاحبه ابتدا توضیح مختصری در رابطه با پژوهش و هدف انجام آن به مصاحبه‌شوندگان ارائه شد سپس سؤالات اصلی پرسیده شد و حین مصاحبه نیز جهت شفاف‌سازی و دریافت توضیحات بیشتر از سؤالات جانبی استفاده شد، هر مصاحبه حدوداً ۳۵ الی ۴۰ دقیقه به طول انجامید. درنهایت با کسب اجازه از مشارکت‌کنندگان و اعلام رضایت از جانب آن‌ها گفت‌وگوها ضبط شد. همچنین از ذکر نام آن‌ها در تمامی مراحل پژوهش خودداری به‌عمل آمده و به هر مصاحبه‌شونده یک کد اختصاص داده شد. درنهایت به‌منظور تجزیه و تحلیل متن تهیه‌شده از مصاحبه‌ها از روش تحلیل مضمون استفاده شد. تحلیل مضمون روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوها در داده‌های کیفی است، در واقع فرآیندی جهت تجزیه و تحلیل داده‌های متنی است که داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و دقیق تبدیل می‌کند (براون و کلارک^۳، ۲۰۰۶) و دارای رویکردهای مختلفی است. در این پژوهش از رویکرد سه مرحله‌ای کدگذاری کینگ و هاروکز (۲۰۱۰) که عبارت است از: کدگذاری توصیفی، کدگذاری تفسیری و مضامین فراگیر استفاده شده است به این صورت که در مرحله اول یعنی کدگذاری توصیفی محقق پس از مکتوب کردن متن مصاحبه‌ها و مطالعه دقیق آن‌ها جملات و عبارات مرتبط را شناسایی و نکته برداری کرده و در آخر کدهای توصیفی تعریف می‌شود. در مرحله دوم کدهای توصیفی استخراج شده با توجه به ارتباط معنایی مابین آن‌ها تحت عنوان کدهای تفسیری یا مضامین فرعی دسته‌بندی می‌شوند درنهایت در مرحله مضامین فراگیر کدهای تفسیری یا مضامین فرعی مرتبط با یکدیگر ذیل چتر مضامین فراگیر سازمان‌دهی می‌شوند. جهت معتبر سازی نهایی از ملاک‌های اعتبار و قابلیت اطمینان استفاده شد. برای بررسی اعتبار، اطلاعات هر مصاحبه پس از تحلیل در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت و بر اساس نظرات آن‌ها اصلاحات اعمال شد. برای قابلیت اطمینان، یافته‌ها شامل مقولات اصلی و فرعی پژوهش در اختیار یکی از اساتید صاحب‌نظر در این حوزه و آشنا با تجزیه و تحلیل کیفی قرار گرفت و درنهایت اصلاحات لازم انجام شد. در جدول شماره ۱ اطلاعات مربوط به مشارکت‌کنندگان ارائه شده است.

^۱. Randles

^۲. Flynn & Korcuska

^۳. Braun & Clarke

جدول شماره ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

کد	جنسیت	سابقه خدمت (سال)	مدرک تحصیلی	کسب مقام در طرح		
				کشور	استان	شهرستان
۱	زن	۵	کارشناسی ارشد	*	*	*
۲	مرد	۶	کارشناسی	*	*	*
۳	زن	۱۸	کاردانی	*	*	*
۴	مرد	۸	کارشناسی	*	*	*
۵	زن	۱۵	کارشناسی	*	*	*
۶	زن	۱۲	کارشناسی ارشد	*	*	*
۷	مرد	۸	کارشناسی ارشد	*	*	*
۸	زن	۲۰	کارشناسی	*	*	*
۹	مرد	۴	کارشناسی	*	*	*
۱۰	مرد	۵	کارشناسی ارشد	*	*	*
۱۱	مرد	۶	کارشناسی	*	*	*
۱۲	زن	۲۱	کارشناسی	*	*	*
۱۳	مرد	۷	کارشناسی ارشد	*	*	*
۱۴	زن	۴	کارشناسی ارشد	*	*	*
۱۵	زن	۹	کارشناسی	*	*	*
۱۶	زن	۳	کارشناسی	*	*	*

یافته‌ها

معلمان دوره‌ی ابتدایی شهرستان دورود در رابطه با فرصت‌های طرح درس پژوهی چه تجارب زیسته‌ای دارند؟ در بخش فرصت‌ها بر اساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته با معلمان ۷۸ کد استخراج شد. با ترکیب کدهای تکراری و تحلیل محتوا روی کدهای به‌دست آمده ۴۲ کد شناسایی شد. در نهایت کدهای شناسایی شده در قالب هشت مقوله به این شرح دسته‌بندی شد: پرورش خلاقیت، تقویت روحیه‌ی پژوهشی، مشوق‌ها و انگیزاننده‌های درونی، رشد اخلاق حرفه‌ای، ارتقاء سلامت سازمانی مدرسه، توسعه حرفه‌ای، پیشرفت دانش آموزان و شکل‌گیری و تقویت روحیه‌ی کارگروهی. مفاهیم و مقوله‌های حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها در این بخش به‌طور خلاصه در جدول شماره (۲) نشان داده شده است.

جدول شماره ۲. شواهد مربوط به فرصت‌های اجرای طرح درس پژوهی

کد	مفاهیم	مقوله
۳-۵-۷-۸-۱۰-۱۴-۱۶	ابداع روش‌های تدریس جدید، ایجاد نوآوری در کلاس درس، ساخت وسایل کمک‌آموزشی بدیع توسط گروه معلمان. طراحی بازی	پرورش خلاقیت
۱-۲-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۶	توسعه و ترویج فرهنگ پژوهش در مدارس، آشنایی معلمان با کار پژوهش و روش‌های پژوهشی، رواج رویکرد یادگیری پژوهش محور در بین معلمان، تقویت روحیه پرسشگری،	تقویت روحیه‌ی پژوهشی
۱-۲-۴-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۵-۱۲-۱۶	دریافت لوح تقدیر، کسب امتیاز در ارزشیابی عملکرد سالانه، کسب امتیاز جهت دریافت رتبه در نظام رتبه‌بندی معلمان. کسب امتیاز جهت شرکت در سایر جشنواره‌ها از جمله جشنواره معلم نمونه، تقویت رزومه کاری معلمان در صورت کسب مقام، شناخته شدن مدرسه به همراه معلمان برگزیده مجری طرح، ایجاد حس شایستگی، احساس لذت ناشی از کسب دستاورد	مشوق‌ها و انگیزاننده‌های درونی
۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۱-۱۳	تقویت روحیه‌ی مسئولیت‌پذیری، ترویج تفکر انتقادپذیری، تقویت روحیه نقدپذیری، افزایش اعتمادبه‌نفس، شکل‌گیری ارتباط مؤثر میان همکاران، تجربه صبر و بردباری، تجربه همدلی.	رشد اخلاق حرفه‌ای
۱-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۱-۱۳-۱۴-۱۵	پیشرفت مدرسه، تقویت توانایی حل مسئله در بین کارکنان، ایجاد حس تعهد، ایجاد اعتماد بین کارکنان، شکل‌گیری جو دوستانه در مدرسه، درگیر شدن کلیه کارکنان در امر تصمیم‌گیری	ارتقاء سلامت سازمانی مدرسه

توسعه حرفه‌ای	بهبود امر تدریس، آشنایی با نیازهای دانش آموزان، آشنایی با مدیریت کلاس و بهبود آن، توانمندسازی معلمان، استفاده از تجارب همکاران، آشنایی با روش‌های تدریس نو	۱-۲-۳-۴-۵-۶- ۷-۸-۹-۱۰-۱۲-۱۴-
پیشرفت دانش آموزان	شکل‌گیری یادگیری تعمقی، بهبود یادگیری دانش آموزان، درگیر شدن دانش آموزان، استفاده از تکالیف مهارت محور	۱-۲-۳-۴-۵-۷- ۸-۹-۱۰-۱۱-۱۶-۱۵-
شکل‌گیری و تقویت روحیه‌ی کار گروهی	ایجاد فعالیت گروهی، ترویج مشارکت، اشتراک گذاشتن ایده‌ها و نظرات	۲-۳-۴-۵-۷-۹- ۱۱-۱۳-۱۵-۱۴-

امروزه شعار "نابودی در انتظار شماست مگر اینکه خلاق و نوآور باشید" پیش روی همه سازمان‌ها قرار دارد، اجرای طرح درس پژوهی فرصت و زمینه رشد و پرورش خلاقیت و نوآوری را برای مدرسه و کارکنان آن به‌عنوان یک سازمان فراهم می‌آورد؛ «شرکت‌کننده شماره ۳: به خاطر دارم در یکی از مدارس که نسبتاً محروم بود وقتی می‌خواستیم که طرح درس پژوهی رو اجرا کنیم برای ایجاد نشاط در کلاس درس و تثبیت یادگیری با همکاری دوستان تونستیم یک بازی جالب طراحی کنیم و برای اجرای اون بازی حتی وسایل کمک آموزشی جذابی هم درست کردیم و ما تونستیم شاهد یک نوآوری باشیم در مدرسه‌ای که امکانات چشم‌گیری نداشت بنابراین از نظر بنده درس پژوهی زمینه‌ی شکل‌گیری و پرورش خلاقیت رو فراهم می‌کنه».

معلمان امروز ما برای حل مشکلات و معضلاتی که با آن مواجه می‌شوند، نباید مثل قبل وابسته به پژوهشگران یا مدیران باشند بلکه باید خود به‌مثابه یک پژوهشگر باشند و اندیشه‌ها و توصیه‌هایی را خلق کنند که همسو با تجربه‌هایشان باشد و اجرای طرح درس پژوهی زمینه رشد و تقویت روحیه پژوهشی معلمان را فراهم می‌آورد؛ «شرکت‌کننده شماره ۷: خب ما زمانی درس پژوهی رو اجرا می‌کنیم که با یک معضل و مشکل مواجه میشیم حالا وقتی کنار هم جمع میشیم و تعیین هدف می‌کنیم و راه‌های تحقق این هدف رو بررسی می‌کنیم در واقع داریم یک کار پژوهشی انجام میدیم و پشت این کار پژوهشی مسلماً مطالعه و تحقیق هست حتی برای نوشتن گزارش نهایی از پژوهش‌های دیگه استفاده خواهیم کرد و همه و همه اینا باعث تقویت روحیه پژوهشی معلمان میشه».

مشوق‌ها و انگیزاننده‌های درونی نیز از دیگر فرصت‌های اجرای طرح درس پژوهی مطرح شده است؛ «شرکت‌کننده ۸: قبلاً در مدارس بهای زیادی به درس پژوهی داده نمی‌شد چون هم وقت‌گیر هست و هم نسبت به طرح‌های دیگه امتیاز آن‌چنانی نداشت طوری که شاید در سطح شهرستان یک یا الی دو مدرسه در این طرح شرکت می‌کردند اما با مطرح شدن رتبه‌بندی و امتیازی که برای این طرح اختصاص داده شد یک جنب‌وجوش جدیدی شکل گرفت و باعث شد مدارس بیشتری به سمت اجرای این طرح کشیده بشن».

«شرکت‌کننده شماره ۱: به امتیازاتی برای همکاران مجری این طرح در نظر گرفته شده مثلاً در ارزشیابی سالانه هر چند درخور نیست اما میتونه ترغیب‌کننده باشه و اینکه به رزومه کاری برای معلم همیشه اما دیده میشه همکارانی که واقعاً باعلاقه کار می‌کنند و از انجام این طرح به معنای واقعی لذت می‌برن».

در دنیای مدرن اخلاق حرفه‌ای یک ویژگی ارزشمند است و یکی از عوامل مهم و اساسی برای موفقیت در سازمان‌ها است. اگرچه توجه به اخلاق در همه سازمان‌ها و مشاغل لازم است اما در مدارس و حرفه معلمی به دلیل نقش حساس معلم در تربیت انسان‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است. اجرای طرح درس پژوهی زمینه رشد اخلاق حرفه‌ای معلمان را فراهم می‌آورد؛ «شرکت‌کننده شماره ۱۶: در کنار همه مزیت‌های دیگه‌ای که از نظر آموزشی داره یکسری خصلت‌های خوب این وسط شکل می‌گیره به جاهایی حس همدلی تجربه میشه».

«شرکت‌کننده شماره ۹: خب بعد از تدریس اول، ما در یک جلسه درباره اون بحث می‌کنیم و نظرات ارائه میشه به نظرم تو این مرحله تفکر انتقادی و روحیه نقدپذیری شکل می‌گیره و تقویت میشه».

سلامت سازمانی یکی از گویاترین شاخص‌های اثربخشی سازمان‌ها محسوب می‌شود. سازمان سالم جایی است که کارکنان باعلاقه به محل کارشان می‌روند و به کار کردن در این محل افتخار می‌کنند. اجرای طرح درس پژوهی منجر به ارتقاء سلامت

سازمانی در مدارس خواهد شد؛ «شرکت کننده شماره ۷: در نهایت نمره اجرای درس پژوهی چیزی نیست جز پیشرفت و اعتبار یافتن مدرسه، مدرسه‌ای که در اون برای حل مشکلات کلاس درس و یادگیری دانش آموزان تلاش میشه طبیعتاً متحول میشه و ترقی میکنه». «شرکت کننده شماره ۱۱: ببینید این فرصت پیش میاد که همه‌ی ما مدیر، معاون و من معلم در امر تصمیم‌گیری مشارکت داشته باشیم و همه بتونیم دخالت داشته باشیم و بحث جایگاه و موقعیت نیست واقعاً».

از آنجایی که دنیا مدام در حال تغییر و تحول است؛ توسعه حرفه‌ای معلمان ضرورت بسیار زیادی دارد و سبب توسعه کشور می‌شود. اجرای طرح درس پژوهی در مدارس از جمله مواردی است که فرصت تحقق این امر را فراهم می‌آورد؛ «شرکت کننده شماره ۶: منی که مجری تدریس هستم خودم رو محک می‌زنم نقاط ضعف تدریس من شناسایی میشه در واقع با شرکت در این طرح کارم رو بازبینی می‌کنم و در موردش فکر می‌کنم». «شرکت کننده شماره ۱۳: وقتی که یک معلم با سابقه مجری تدریس هست یا اینکه در جمع ما حضور داره به عنوان یک عضو، تجربیات با ارزشمندی رو برای همه ما به نمایش میذاره حالا چه در حوزه مدیریت کلاس چه در حوزه برخورد با دانش آموزان و این به خودی خود برای همه ما آموزنده هست نه تنها معلمان با سابقه بلکه معلم جدیدالاستخدام هم از نظر من حرفی برای گفتن داره که میتونه در امر یادگیری دانش آموزان و فرایند تدریس مؤثر باشه».

از دیگر مزیت‌های اجرای این طرح در مدارس بهبود یادگیری و پیشرفت دانش آموزان است؛ «شرکت کننده شماره ۲: افزایش یادگیری دانش آموزان اتفاق میفته چون از قبل درباره همه چیز فکر کردیم و از روش‌های فعال و نو استفاده می‌کنیم و قرار هست مشکلات یادگیری دانش آموزان برطرف بشه». «شرکت کننده شماره ۱۴: یه چیزی که تجربیش کردیم اینکه گاهی مشاهده می‌کردیم که بعضی از دانش آموزان به اندازه بقیه در امر یادگیری درگیر نیستند و اینجا ما با توجه به تفاوت‌های فردی و سبک‌های مختلف یادگیری تونستیم این دانش آموزان رو هم مشارکت بدیم تا اونا هم لذت یادگیری رو کسب کنند»
و در آخر اینکه شکل‌گیری و تقویت روحیه‌ی کار گروهی نیز ره‌آوردی دیگر از اجرای طرح درس پژوهی به حساب می‌آید؛ «شرکت کننده شماره ۵: من احساس می‌کنم ما ایرانی‌ها در انجام دادن کارهای گروهی متأسفانه بسیار ضعیف هستیم بعضی از طرح‌ها از جمله همین درس پژوهی یه فرصت رو فراهم می‌کنه تا ما همکاری کنیم و روحیه فعالیت گروهی در ما شکل بگیره اینکه هرکسی یه گوشه از کار رو برداره و در کمترین فرصت به بهترین نتیجه‌ها برسیم».

معلمان دوره‌ی ابتدایی شهرستان دورود در رابطه با چالش‌های طرح درس پژوهی چه تجارب زیسته‌ای دارند؟

در بخش چالش‌ها بر اساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته با معلمان ۶۵ کد استخراج و با ترکیب کدهای تکراری و تحلیل محتوا روی کدهای به دست آمده ۴۵ کد شناسایی شد. در نهایت کدهای شناسایی شده در قالب نه مقوله به این شرح دسته‌بندی شد: ناکارآمدی بسترهای تشویقی و حمایتی، کمبود امکانات و منابع مالی، فقدان بسترهای اجرایی، فقدان انگیزش درونی، اخلاق غیر حرفه‌ای، بیگانگی پژوهشی، فقدان فرهنگ و مهارت کار گروهی، اجرای نادرست و تصنعی طرح و ناکارآمدی بسترهای آموزشی. مفاهیم و مقوله‌های حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها در این بخش به‌طور خلاصه در جدول شماره (۳) نشان داده شده است.

جدول شماره ۳. شواهد مربوط به چالش‌ها اجرای طرح درس پژوهی

مقوله	مفاهیم	کد
ناکارآمدی بسترهای تشویقی و حمایتی	عدم حمایت مدیران مدارس، عدم حمایت مدیران ادارات، فقدان مشوق‌های اثربخش برای معلمان، عدم تقدیر از مدیران و معاونین مدارس مجری، برابری امتیاز طرح درس پژوهی با سایر طرح‌ها، محدود شدن طرح به سطح شهرستان‌ها، بی‌توجهی به مدارس محروم در داوری.	۲-۳-۴-۵-۶-۸-۱۱-۱۳-۱۴-۱۵
کمبود امکانات و منابع مالی	نبود امکانات کافی، کمبود منابع مالی، مناسب نبودن فضای فیزیکی مدرسه جهت اجرای طرح.	۱-۳-۵-۶-۸-۹-۱۲-۱۳-۱۶
فقدان بسترهای اجرایی	کمبود زمان، فشردگی کلاس‌ها، تنوع طرح‌ها، وقت‌گیر بودن اجرای طرح.	۱-۲-۳-۵-۶-۸-۱۰-۱۱-۱۴-۱۵-

فقدان انگیزش درونی	بی‌رغبتی مدیران و معاونین، بی‌انگیزگی معلمان، بی‌توجهی به چالش‌ها، لذت نبردن از انجام طرح، فقدان چشم‌انداز مثبت نسبت به طرح.	۱۶-۱۲-۱۰-۹-۸-۶-۵-۴-۲-۱
اخلاق غیر حرفه‌ای	مقاومت معلمان در برابر تغییر، فقدان روحیه نقدپذیری، وجود روحیه خرده‌گیری بین همکاران، ضعف در عزت‌نفس، ضعف وجدان کاری.	۱۶-۱۴-۱۲-۱۱-۱۰-۹-۶-۵-۳-۲-۱
بیگانگی پژوهشی	نبود تفکر پژوهشی در مدیران مدرسه، بیگانه بودن معلمان با کارهای پژوهشی، آشنا نبودن معلمان با روش‌های پژوهشی به‌روز، تأکید صرف بر آموزش.	۱۵-۱۴-۱۲-۱۱-۱۰-۹-۸-۷-۴-۳-۲-۱
فقدان فرهنگ و مهارت کار گروهی	همکاری نکردن همکاران، مسئولیت‌پذیر نبودن، فقدان مهارت‌های ارتباطی، دشواری هماهنگ کردن کارها، گروه‌سازی و اعمال فشار کاری بر رابط طرح، متعهد نبودن به مرام‌نامه، خودمحوری	۱۳-۱۱-۹-۷-۶-۵-۴-۲
اجرای نادرست و تصنعی طرح	نمایشی اجرا شدن طرح، توجه به جنبه‌های ظاهری طرح، بدفهمی و عدم آشنایی با اجرای صحیح طرح، توجه صرف به بعد جشنواره‌ای طرح، بی‌توجهی به نتایج، بی‌توجهی به مشکلات یادگیری دانش آموزان در انتخاب موضوع تدریس.	۱۳-۱۱-۱۰-۸-۵-۴-۷-۱۴-۱۵
ناکارآمدی بسترهای آموزشی	نبود جلسات توجیهی کافی در مدارس، نبود جلسات توجیهی از سمت ادارات، ارائه آموزش‌های نامناسب، برگزار نشدن کارگاه‌های آموزشی.	۱۵-۱۳-۱۰-۸-۷

مطابق جدول شماره (۲) ناکارآمدی بسترهای تشویقی و حمایتی از چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی در مدارس ابتدایی به شمار می‌رود. بسیاری از معلمان برای مشارکت در اجرای این طرح رغبتی ندارند چراکه مشوق‌های ارائه‌شده متناسب نبوده و خاصیت ایجاد شوق و انگیزه را دارا نیست. از طرفی متوجه بر ارزش‌های آفریده‌شده در کلاس‌های درس و عاملی جهت رشد معلمان نبوده و نیست؛ «شرکت‌کننده شماره ۱۶: این طرح با اون همه درگیری و زمانی که از ما می‌گیره تازه با اون همه سختی هماهنگ کردن کارا آخرش میشه یه لوح تقدیر از اداره که اونم برای ارزشیابی سالانه و بقیه جشنواره‌ها کمتر از یک یا نهایتاً یک امتیاز داره». «شرکت‌کننده شماره ۴: یه چیزی که خیلی آزاردهنده برای خود من هست اینه که متأسفانه در داوری‌ها به محرومیت‌های مدرسه و کمبود امکاناتی که یک معلم داره توجه نمیشه گاهی نوآوری یه معلم در کلاس محروم دیده نمیشه بعد زرق‌وبرق و وفور امکانات یه کلاس دیگه چشم داور رو می‌گیره».

کمبود امکانات و منابع مالی نیز از دیگر چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی به شمار می‌آید؛ «شرکت‌کننده شماره ۱۲: هستند مدرسی که حتی اون امکانات اولیه برای آموزش رو هم ندارند حالا شما فکر کن یه مدرسه کانکسی تو یه روستا میخواد این طرح رو اجرا کنه نمیگم پایه دوربین و تجهیزات داشته باشه اما با این سرانه‌ها و این وضعیت تو تهیه کردن ساده‌ترین وسایل واقعاً مشکل خواهند داشت». «شرکت‌کننده شماره ۱۵: فضای مدرسه اصلاً برای چنین طرح‌هایی مناسب نیست اگر خواهان درست اجرا شدنش هستن خب یه مکانی خارج از مدارس و یه زمانی هم خارج از ساعت آموزشی براش اختصاص بدن». برای به اجرا درآمدن هر طرح بدون شک تمهیداتی باید اندیشیده شود، طرح درس پژوهی از جمله طرح‌هایی است که به بسترهای اجرایی آن توجه چندانی نشده است؛ «شرکت‌کننده شماره ۶: من به‌عنوان یه معلم منکر این طرح و مزایای اون نیستم اما زمانی وجود نداره ده دقیقه زنگ تفریح هست که باور کنید تا از کلاس خارج میشیم و یه جای می‌ریزیم زنگ میخوره». «شرکت‌کننده شماره ۱۰: بارها گفتیم ولی هیچ جوابی نگرفتیم این همه طرح واقعاً لازم نیست به‌جای دست‌وپاشکسته انجام دادن چند طرح اجازه بدید همین طرح‌ها اجرا بشه که واقعاً نتایج خوبی برا همه‌ی ما داره».

فقدان انگیزش درونی نیز به‌عنوان یکی دیگر از چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی شناسایی شده است. انگیزه درونی زمانی رخ می‌دهد که هیچ نوع پاداش و یا پیامد خارجی وجود نداشته باشد. افرادی که دارای انگیزه درونی هستند برای خود هدف تعیین می‌کنند، برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند و از انجام فعالیت‌ها لذت می‌برند. با توجه به آنچه مطرح شده است معلمان و کارکنان مدرسه دارای انگیزه کافی برای انجام طرح نبوده، نسبت به آن چشم‌انداز مثبتی ندارند و اغلب به چالش‌های موجود در کلاس درس بی‌توجه هستند؛ «شرکت‌کننده شماره ۹: اگه این طرح انجام میشه یا برای رفع تکلیفه یا برای اون خرده امتیازیه که عاید معلم میشه این کار دلی انجام نمیشه و از روی علاقه نیست».

وجود اخلاق غیر حرفه‌ای نیز از جمله مواردی است که اجرای این طرح در مدارس را با مشکل مواجه می‌کند؛ «شرکت‌کننده شماره ۱۱: متأسفانه خیلی جاها نمی‌خوایم تغییر کنیم به چیزی رو یاد می‌گیریم و همچنان ادامه می‌دهیم و باید بگم که این روحیه واقعاً وجود دارد که در مقابل تغییر مقاومت نشون میدیم». «شرکت‌کننده شماره ۵: انتقاد با خرده‌گیری فرق می‌کنه نه انتقاد سازنده زیاد دیده و نه اون روحیه نقدپذیری به معنای واقعی وجود داره».

در شرایط کنونی پژوهش در مدارس در سایه آموزش به حاشیه رفته است. توجه به پژوهش از جمله ضرورت‌هایی است که باید در دستور کار معلمان، مدیران و مسئولان نظام آموزشی کشور قرار گیرد. آنچه متأسفانه امروزه در مدارس مشاهده می‌شود نوعی بیگانگی با پژوهش و یا به‌نوعی رفع تکلیف است؛ «شرکت‌کننده شماره ۹: نوشتن به گزارش نهایی درس پژوهی به چشم معلما مثل چطور بگم مثل بالا رفتن از کوه یا هر کار سخت دیگه ایه چرا چون با پژوهش آشنا نیستیم چون برایش وقت نداشتیم». «شرکت‌کننده شماره ۱۲: همین الان برای رتبه‌بندی که بحث مقاله و پژوهش شده هنوزم قانع نشدیم که باید کنار آموزش کارهای پژوهشی داشته باشیم و برای گرفتن امتیاز خیلی‌ها دست به دامن موسسه‌هایی میشن که این کارها رو انجام میدن البته بگم بحق والانصاف که معلمای ابتدایی حجم کارشون زیاده و وقتی برای پژوهش نمی‌مونه».

می‌توان گفت مهارت کار گروهی یکی از مهم‌ترین عواملی است که باعث پیشرفت انسان می‌شود. جمع‌گرا بودن از مهم‌ترین ویژگی‌های انسان، به شمار می‌آید و انسان ذاتاً موجودی علاقه‌مند به جمع و در پی برقراری ارتباطات گسترده است. یکی از چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی فقدان فرهنگ و مهارت کار گروهی است که موجب پراکندگی و جدایی معلمان از یکدیگر شده است؛ «شرکت‌کننده شماره ۱۱: متأسفانه کار گروهی به معنای واقعی وجود نداره و همه کارها رو باید به نفر انجام بده حالا اون به نفر کیه کسی نیست جز رابط طرح». «شرکت‌کننده شماره ۱۴: ابتدای کار خوب باید به مرام‌نامه تهیه بشه که بندها مورد توافق همه همکارا باشه اما چنین چیزی اصلاً وجود نداره و آخر کار مثل بقیه مراحل خیلی نمایی در گزارش نهایی تایپ میشه اگر هم در ابتدای کار تهیه بشه کسی وجود نداره که بهش عمل کنه».

درس پژوهی یک چرخه پژوهشگری و رویکردی ساختارمند جهت مطالعه، توسعه و بهبود آموزش و یادگیری است؛ اما متأسفانه فعالیتی که در مدارس تحت عنوان درس پژوهی اجرا می‌شود موجب تحقق اهداف فوق نشده و عواملی چون جشنواره‌ای بودن طرح، توجه به جنبه‌های ظاهری و بی‌توجهی به نتایج، منجر به اجرای نمایی و تصنعی آن شده است؛ «شرکت‌کننده شماره ۷: اجرا میشه اما اون طوری که باید نه میتونم ادعا کنم که هشتاد درصد نمونه‌های اجراشده هدفشون بهبود یادگیری دانش‌آموز نیست و فقط به شرکت در جشنواره و کسب مقام توجه می‌کنند». «شرکت‌کننده شماره ۲: شاید گفتن به سری حرفا درست نباشه همه چیز مثل خاله بازی بچه‌ها رو توجه کنیم چند بار تدریس رو متوقف کنیم و فیلم‌ها رو بارها و بارها و ویرایش کنیم حواسمون باشه بقیه کلاس‌ها کنترل بشن نیان در بزبن و سروصدا کنن کاش کسانی که این طرح‌ها رو به مدارس تجویز می‌کنند به همه جوانب توجه کنند که مجبور نشیم نقش بازی کنیم»؛ و در آخر فقدان بسترهای آموزشی نیز به‌عنوان یکی دیگر از چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی مطرح شده است. فقدان کارگاه‌های آموزشی و جلسات توجیهی در ادارات و مدارس و ... منجر به ایجاد نوعی کج‌فهمی‌ها و اجرای ضعیف این طرح شده است؛ «شرکت‌کننده شماره ۸: هستن معلمانی که هنوز فرق اقدام پژوهی و درس پژوهی رو نمی‌دونند و این بر می‌گرده به آموزش که به نظر من بوده اما کافی نبوده چقدر در مدارس درباره این طرح‌ها صحبت میشه یا واقعاً چندتا کارگاه برگزار شده؟!».

بحث و نتیجه‌گیری

درس پژوهی معلمان را گرد هم می‌آورد تا اهداف را به اشتراک بگذارند، ایده‌ها را مورد بحث قرار دهند و به‌طور مشترک کار کنند (موراتا، ۲۰۱۱). هنگامی که این معلمان جمع می‌شوند و ایده‌ها و منابع خود را به اشتراک می‌گذارند، یک جامعه یادگیری معنادار ایجاد می‌شود و احساس تعلق و حرفه‌ای بودن در جامعه ایجاد می‌شود که می‌تواند تعهد معلمان را به حرفه خود تقویت کند و آن‌ها را برای بهبود مستمر عملکرد خود برانگیزد (گروسمن و همکاران، ۲۰۰۱). با توجه به مطالب فوق و نقش ارزشمند درس پژوهی در فرایند آموزش و یادگیری، شناسایی فرصت‌ها و چالش‌های موجود در این زمینه جهت اجرای اثربخش

آن ضروری به نظر می‌رسد. بر همین اساس پژوهش حاضر باهدف بازنمایی تجارب زیسته معلمان ابتدایی شهرستان دورود از فرصت‌ها و چالش‌های اجرای طرح درس پژوهی انجام گرفت. در ارتباط با فرصت‌ها هشت مقوله کلی پرورش خلاقیت، تقویت روحیه‌ی پژوهشی، مشوق‌ها و انگیزاننده‌های درونی، رشد اخلاق حرفه‌ای، ارتقاء سلامت سازمانی، توسعه حرفه‌ای، پیشرفت دانش آموزان و شکل‌گیری و تقویت روحیه‌ی کارگروهی استخراج شد. پرورش خلاقیت متشکل از مفاهیم ابداع روش‌های تدریس جدید، ایجاد نوآوری در کلاس درس، ساخت وسایل کمک‌آموزشی بدیع و بازی‌های آموزشی می‌باشد؛ که با نتایج پژوهش گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰) و سلیمی و جاویدی پور خباز (۱۴۰۱) که معتقدند خلق روش‌های نو و کسب مهارت‌های تفکر واگرا از فرصت‌های اجرای درس پژوهی به شمار می‌آیند، هم‌خوانی دارد. تقویت روحیه‌ی پژوهشی نیز متشکل از مفاهیم توسعه و ترویج فرهنگ پژوهش در مدارس، آشنایی معلمان با کار پژوهش و روش‌های پژوهشی، تقویت روحیه‌ی پرسشگری و رواج یادگیری پژوهش محور در بین معلمان می‌باشد که با نتایج پژوهش گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰)، سلیمی جاویدی و پورخباز (۱۴۰۱) و چویک و مولدور (۲۰۲۱) مبنی بر اینکه اجرای درس پژوهی فرصت پرورش توان پژوهشگری و نهادینه شدن روحیه‌ی حل مسئله را در پی دارد، هم‌راستا است. مشوق‌ها و انگیزاننده‌های درونی نیز شامل مفاهیمی چون لوح تقدیر، کسب امتیاز در ارزشیابی سالانه، کسب امتیاز جهت رتبه‌بندی، ایجاد حس شایستگی، احساس لذت ناشی از کسب دستاورد و ... می‌باشد که با نتایج پژوهش اوگبو و همکاران (۲۰۱۹) و چویک و مولدور (۲۰۲۱) مبنی بر اینکه نگرش مثبت و کسب رضایت از فرصت‌های درس پژوهی هستند هم‌خوانی دارد. رشد اخلاق حرفه‌ای نیز متشکل از مفاهیم تقویت روحیه‌ی مسئولیت‌پذیری، ترویج تفکر انتقادی، افزایش اعتمادبه‌نفس، تجربه همدلی و ... می‌باشد که با نتایج پژوهش گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰) و علی پور و قاسمی (۱۴۰۱) مبنی بر اینکه درس پژوهی موجب رشد اخلاق حرفه‌ای و تغییر در رفتار و باور معلمان می‌شود هم‌سو است. ارتقاء سلامت سازمانی از دیگر فرصت‌های شناسایی شده است که متشکل از مفاهیم پیشرفت مدرسه، تقویت توانایی حل مسئله در بین کارکنان، ایجاد حس تعهد، ایجاد اعتماد و ... می‌باشد که با نتایج پژوهش گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰)، سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱) و علی پور و قاسمی (۱۴۰۱) هم‌سو می‌باشد. توسعه حرفه‌ای نیز به‌عنوان یکی دیگر از فرصت‌ها طرح درس پژوهی شامل مفاهیمی چون بهبود امر تدریس، آشنایی با نیازهای دانش آموزان، آشنایی با مدیریت کلاس و بهبود آن، توانمندسازی معلمان و ... است که با نتایج پژوهش گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰)، سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱)، علی پور و قاسمی (۱۴۰۱)، مک سوینی و گاردنر (۲۰۱۸)، آنجلس و ماتسورا (۲۰۱۹)، اوگبو و همکاران (۲۰۱۹)، چویک و مولدور (۲۰۲۱) و لستاری و همکاران (۲۰۲۳) که به مفاهیم توسعه حرفه‌ای، مدیریت کلاس، ارتقاء شایستگی حرفه‌ای و ... به‌عنوان فرصت‌ها و مزایای درس پژوهشی اشاره کردند هم‌خوانی دارد. مقوله پیشرفت دانش آموزان نیز متشکل از مفاهیم شکل‌گیری یادگیری تعمقی، بهبود یادگیری دانش آموزان، درگیر شدن دانش آموزان و استفاده از تکالیف مهارت محور است که با نتایج پژوهش سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱)، علی پور و قاسمی (۱۴۰۱)، مک سوینی و گاردنر (۲۰۱۸) و لستاری و همکاران (۲۰۲۳) که معتقدند درس پژوهی منجر به بهبود یادگیری دانش آموزان، متنوع و پویا شدن کلاس و ایجاد یادگیری معنادار می‌شود هم‌راستا می‌باشد. شکل‌گیری و تقویت روحیه‌ی کار گروهی نیز متشکل از مفاهیم ایجاد فعالیت گروهی، ترویج مشارکت، اشتراک گذاشتن ایده‌ها و نظرات است که با نتایج پژوهش گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰)، علی پور و قاسمی (۱۴۰۱)، مک سوینی و گاردنر (۲۰۱۸)، آنجلس و ماتسورا (۲۰۱۹)، چویک و مولدور (۲۰۲۱) و لستاری و همکاران (۲۰۲۳) مبنی بر اینکه درس پژوهی موجب اشتراک‌گذاری دانش، ایجاد فرصت یادگیری از طریق تجربه و افزایش ارتباطات و همکاری می‌شود هم‌سو می‌باشد.

در بخش چالش‌ها نه مقوله کلی ناکارآمدی بسترهای تشویقی و حمایتی، امکانات و منابع مالی، فقدان بسترهای اجرایی، فقدان انگیزش درونی، اخلاق غیرحرفه‌ای، بیگانگی پژوهشی، فقدان فرهنگ و مهارت کارگروهی، اجرای نادرست و تصنعی طرح، ناکارآمدی بسترهای آموزشی شناسایی و استخراج شد. ناکارآمدی بسترهای تشویقی و حمایتی متشکل از مفاهیم عدم حمایت مدیران مدارس، عدم حمایت مدیران ادارات، فقدان مشوق‌های اثربخش، عدم تقدیر از مدیران و معاونان مدارس

مجری و... می‌باشد که با نتایج پژوهش سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱)، احمد حاجی و همکاران (۱۳۹۹) و اوگبو و همکاران (۲۰۱۹) که معتقدند ضعف در ایجاد انگیزه، عدم تقدیر مناسب و کمبود حمایت سازمانی از موانع اجرای طرح درس پژوهی به شمار می‌آیند هم‌خوانی دارد. کمبود امکانات و منابع مالی نیز شامل مفاهیم نبود امکانات کافی، کمبود منابع مالی، مناسب نبودن فضای فیزیکی مدرسه است که با نتایج پژوهش لی و تان (۲۰۲۰) که به مواد آموزشی ناکافی به‌عنوان چالش اجرای درس پژوهی اشاره دارد همسو می‌باشد. مقوله فقدان بسترهای اجرایی متشکل از مفاهیم کمبود زمان، فشردگی کلاس‌ها، تنوع طرح‌ها، وقت‌گیر بودن اجرای طرح است که با نتایج پژوهش صیف و بادپر (۱۳۹۷)، امامی پور و خاکباز (۱۳۹۸)، احمدی حاجی و همکاران (۱۳۹۹) سلیمی و جاویدی پورخباز، (۱۴۰۱)، گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰)، مک سوینی و گاردنر (۲۰۱۸)، آنجلس و ماتسورا (۲۰۱۹) و اوگبو و همکاران (۲۰۱۹) که به مواردی چون محدودیت‌های اجرایی، کمبود زمان، حجم بالای کتاب‌های درسی، وجود طرح‌های متعدد و... اشاره نمودند هم‌راستا می‌باشد. فقدان انگیزش درونی نیز شامل مفاهیم بی‌رغبتی مدیران و معاونان، بی‌انگیزگی معلمان، بی‌توجهی به چالش‌ها، فقدان چشم‌انداز مثبت نسبت به طرح و... است که با نتایج پژوهش امامی پور و خاکباز (۱۳۹۸)، سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱) و چویک و مولدور (۲۰۲۱) که انگیزه شرکت و وجود احساسات منفی را به‌عنوان موانع درس پژوهی ذکر نمودند هم‌سو می‌باشد. مقوله اخلاق غیرحرفه‌ای متشکل از مفاهیم مقاومت معلمان در برابر تغییر، فقدان روحیه نقدپذیری، ضعف در عزت‌نفس، ضعف وجدان کاری و... است که با نتایج پژوهش صیف و بادپر (۱۳۹۷) و احمدی حاجی و همکاران (۱۳۹۹) که به نبود فرهنگ یادگیری سازمانی و نپذیرفتن فرهنگ انتقادپذیری اشاره نمودند هم‌خوانی دارد. بیگانگی پژوهشی نیز به‌عنوان یکی دیگر از مقوله‌های شناسایی شده شامل مفاهیم تأکید صرف بر آموزش، بیگانه بودن معلمان با کارهای پژوهشی، نبود تفکر پژوهشی بین مدیران و... است که با نتایج پژوهش احمدی حاجی و همکاران (۱۳۹۹) و امامی پور و خاکباز (۱۳۹۸) که به دانش معلمان در زمینه درس پژوهی، عدم مهارت‌های پژوهشی و عدم مهارت مدیران در هدایت پژوهش‌ها اشاره دارند هم‌راستا می‌باشد. فقدان فرهنگ و مهارت گروهی نیز متشکل از مفاهیم همکاری نکردن، مسئولیت‌پذیر نبودن، فقدان مهارت‌های ارتباطی، دشواری هماهنگ کردن کارها و... است که با نتایج پژوهش احمدی حاجی و همکاران (۱۳۹۹)، امامی پور و خاکباز (۱۳۹۸) و سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱) که به ضعف کار تیمی، تشکیل گروه و سختی هماهنگی کارها اشاره نمودند هم‌سو می‌باشد. اجرای نادرست و تصنعی طرح نیز شامل مفاهیم پایه توجه صرف به بعد جشنواره‌ای طرح، بی‌توجهی به نتایج، نمایشی اجراء طرح، توجه به جنبه‌های ظاهری طرح و... است که با نتایج پژوهش امامی پور و خاکباز (۱۳۹۸)، احمدی حاجی و همکاران (۱۳۹۹) و گل‌مکانی و همکاران (۱۴۰۰) مبنی بر اینکه عدم استفاده، ضعف اشتراک‌گذاری و انتشار نتایج و ماهیت جشنواره‌ای طرح از چالش‌های درس پژوهی محسوب می‌شوند هم‌خوانی دارد. مقوله ناکارآمدی بسترهای آموزشی نیز شامل مفاهیم نبود جلسات توجیهی کافی در مدارس، ارائه آموزش‌های نامناسب، برگزار نشدن کارگاه‌های آموزشی و... است که با نتایج پژوهش سلیمی و جاویدی پورخباز (۱۴۰۱) و امامی پور و خاکباز که به نحوی به مفاهیم فوق اشاره نمودند هم‌راستا می‌باشد. به اعتقاد معلمان چنانچه طرح درس پژوهی به شکل واقعی اجرا شود منجر به خلق روش‌های نو، ابداع وسایل کمک‌آموزشی، طراحی بازی و... خواهد شد. در یک کلام ما شاهد نوآوری در مدارس خواهیم بود. چالش‌های آموزشی در قالب پژوهش‌هایی اصیل و بدیع که حاصل کار تیمی معلمان بوده حل شده و جوی از اعتماد و همدلی شکل می‌گیرد که در سایه آن صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان افزایش می‌یابد و در نهایت همگی این موارد ارتقاء سلامت سازمانی در مدارس را به همراه خواهد شد و مدارس می‌توانند خود را با تغییرات فزاینده جامعه امروزی تطبیق داده و در کنار سایر سازمان‌های امروزی به حیات خود ادامه دهند. گرچه نظام آموزشی با فراهم آوردن بسترهای حمایتی و تشویقی همچون اهداء لوح تقدیر و سایر امتیازها و همچنین تشکیل جلسات و کارگاه‌هایی سعی بر ترغیب معلمان به اجرای این طرح داشته اما فضای مدارس و امکانات ناچیز آن‌ها پاسخگوی چنین طرحی نبوده و بسترهای اجرایی و آموزشی مناسب برای تحقق این امر فراهم نشده است. به گفته معلمان آنان با عواملی مثل کمبود زمان و حجم کاری بالا مواجه هستند و آنچه موجب اجرای این طرح در مدارس می‌شود فعالیت خودجوش معلمان و یا مواجهه واقع‌بینانه آنان با چالش‌های آموزشی نبوده و بیشتر حالت رفع تکلیف دارد. در نهایت مواردی که تحت عنوان فرصت‌ها در این پژوهش شناسایی و استخراج شده است می‌بایست به‌طور جدی مورد توجه

متصدیان آموزشی قرار بگیرد به گونه‌ای که با فراهم‌سازی تمهیدات لازم جهت غنی‌سازی هر چه بیشتر آن‌ها به اجرای اثربخش درس پژوهی در مدارس کمک کنند. در رابطه با چالش‌ها بر اساس نتایج به دست آمده پیشنهادهایی به شرح ذیل مطرح می‌گردد:

- با توجه به چالش‌های فقدان انگیزش درونی، ناکارآمدی بسترهای حمایتی و تشویقی و بیگانگی پژوهشی پیشنهاد می‌شود با ارائه حمایت‌های مادی و معنوی مکفی (پرداخت اضافه‌کار، ساعات ضمن خدمت، اعطای امتیاز به پژوهشگران و...) زمینه جلب مشارکت معلمان و کارکنان آموزشی فراهم شود.

- با توجه به فقدان امکانات و منابع مالی و همچنین نبود بسترهای اجرایی در مدارس زمینه جذب حمایت‌های مالی توسط مؤسسات آموزشی خصوصی و یا دولتی با برگزاری جلسات و گردهمایی‌ها فراهم شود.

- با توجه به چالش ناکارآمدی بسترهای آموزشی و عدم آشنایی معلمان و کارکنان آموزش با روش‌های پژوهشی جهت اجرای طرح پیشنهاد می‌شود با برگزاری کارگاه‌های آموزشی و استفاده از اساتید مجرب فرصت آشنایی آنان با فعالیت‌های پژوهشی به‌ویژه درس پژوهی فراهم شود.

- با توجه به اجرای تصنعی و نمایشی طرح پیشنهاد می‌شود از حالت جشنواره‌ای خارج گردد و با توجیه معلمان و کارکنان آموزشی نسبت به مزیت‌های آن در قالب فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در مدارس به اجرا گذاشته شود.

منابع

- احسان قیاسی، علی، کرکینی، محمد، علی پور، زینب و السادات هاشمی، عاطفه. (۱۴۰۰). افزایش مسئولیت‌پذیری به کمک درس پژوهشی و یادگیری دانش آموزان با نگاهی متفاوت به نقش دانش آموز: دانش آموز پژوهنده. رویکردی نو در علوم تربیتی، ۳(۲)، ۴۰-۳۴. ۱۰۸۶، ۱۰۸۶، ۲۶۳۱۲۱، ۲۰۲۰، ۲۲۰۳۴/naes. <https://www.doi.org/10.22034/naes.2020.263121.1086.34-40>
- احمدی حاجی، ام‌البین، کیان، مرجان، عسگری، مجید، علی، هاشمی، سهیلا و ساکی، رضا. (۱۳۹۹). شناسایی موانع درس پژوهی در ابتدایی از منظر کارگزاران آموزشی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه‌ریزی درسی)، ۱۷(۳۹) (پیاپی ۶۶)، ۹۵-۱۱۵. <http://noo.rs/2XbKw>
- امامی پور، زهرا و خاکباز، عظیمه سادات. (۱۳۹۸). مطالعه چالش‌های مواجهه‌ی معلمان دوره ابتدایی با درس پژوهی: یک مطالعه موردی. نظریه و عمل در برنامه‌ریزی درسی، ۷(۱۳)، ۲۳۴-۲۰۷. <http://noo.rs/pQEoD>
- خوارزمی، پ (۱۳۹۵). تأثیر درس پژوهی بر توسعه حرفه‌ای و تفکر انتقادی آموزگاران، تهران: نشر آدینه.
- سلیمی، سمانه و جاویدی پورخجاز، مهری. (۱۴۰۱). بازنمایی تجارب معلمان از فرصت‌ها و چالش‌های فرایند درس پژوهی (مورد مطالعه: معلمان ابتدایی شهرستان بجستان). علوم تربیتی، ۲۹(۲)، ۱۶۹-۱۸۸. <https://doi.org/10.22055/edus.2022.41027.3371>
- صیغف، محمدحسن و بادپر، رویا. (۱۳۹۷). چالش‌های پیش روی درس پژوهی در استان فارس. کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی اجتماعی. <https://sid.ir/paper/897956/fa>
- علی پور، محمد و قاسمی، سیدعلیرضا. (۱۴۰۱). واکاوی تجارب زیسته دانشجویان گروه علوم اجتماعی پردیس شهید باهنر بیرجند. پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، ۴(۳) (پیاپی ۱۳)، ۷۹-۱۰۲. <http://noo.rs/C0wUC>
- کرامتی، انسی و انصاری پور، راحله. (۱۳۹۹). بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر موفقیت در اجرای درس پژوهی با تأکید بر دیدگاه درس پژوهان برتر (مطالعه موردی: خراسان رضوی). پرورش در آموزش علوم انسانی، ۲۰(۶)، ۴۵-۵۹. <http://noo.rs/WRD0B>
- گل‌مکانی، ملیحه، حسین قلی زاده، رضوان، آهنچیان، نرگس و بنی اسد، شهین. (۱۴۰۰). تجارب زیسته معلمان از نحوه اجرای طرح‌های درس پژوهی و اقدام پژوهی در مدارس ابتدایی. نظریه و عمل در تربیت معلمان (راهبردهای نوین تربیت معلمان)، ۷(۱۲)، ۱-۲۶. <http://noo.rs/C3cb9>
- ناصر شیخ‌الاسلامی، سیده معصومه، اولادیان، معصومه و بختیاری، ابوالفضل. (۱۴۰۰). ارائه مدل توانمندسازی معلمان ابتدایی مبتنی بر رویکرد درس پژوهی (مورد مطالعه شهر تهران). توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور، ۱۲ (ویژه‌نامه)، ۱۱۹-۱۰۸. <http://noo.rs/U07m0>
- Aimah, S. Ifadah, M. & Linggar Bharati, D. A. (۲۰۱۷). Building teacher's pedagogical competence and teaching improvement through lesson study. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 8(۱), ۶۶-۷۸. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2945891>.
- Angeles, D., & Matsuura, T. (۲۰۱۹). Successes and challenges in Lesson Study of science teachers in Fukuyama City, Japan. *Learning*, 3(۳), ۱۵-۲۴. <https://doi.org/10.20319/pjtel.2019.33.1524>.
- Arani, M. R. S., Fukaya, K., & Lassegard, J. P. (۲۰۱۰). "Lesson Study" as professional culture in Japanese schools: An historical perspective on elementary classroom practices. *Nichibunken Japan Review*, ۱۷۱-۲۰۰. <https://www.jstor.org/stable/20791346>.
- Braun, V., & Clarke, V. (۲۰۰۶). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(۲), ۷۷-۱۰۱. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>.
- Berry, B., Daughtrey, A., & Wieder, A. (۲۰۱۰). Preparing to Lead an Effective Classroom: The Role of Teacher Training and Professional Development Programs. *Center for Teaching Quality*.

Cain, T. (۲۰۱۵). Teachers' engagement with published research: Addressing the knowledge problem. *The curriculum journal*, 26(۳), ۴۸۸-۵۰۹. <https://doi.org/10.1080/09585176.2015.1020820>.

Cajkler, W., Wood, P., Norton, J., Pedder, D., & Xu, H. (۲۰۱۵). Teacher perspectives about lesson study in secondary school departments: A collaborative vehicle for professional learning and practice development. *Research papers in education*, 30(۲), ۱۹۲-۲۱۳.

Çevik, A., & Muldur, M. (۲۰۲۱). A model trial for the "Teaching Practice" course within Turkish teaching programs: Lesson study. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17(S1), ۴۰۳-۴۲۲. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.167169300648888>.

Cheung, W. M., & Wong, W. Y. (۲۰۱۴). Does Lesson Study work?: A systematic review on the effects of Lesson Study and Learning Study on teachers and students. *International Journal for Lesson and Learning Studies*, 3(۲), ۱۳۷-۱۴۹. <https://doi.org/10.1108/IJLLS-05-2013-0024>.

Chong, W. H., & Kong, C. A. (۲۰۱۲). Teacher collaborative learning and teacher self-efficacy: The case of lesson study. *The journal of experimental education*, 80(۳), ۲۶۳-۲۸۳. <https://doi.org/10.1080/00220973.2011.596854>.

Chung, J. (۲۰۱۶). The (mis) use of the Finnish teacher education model: policy-based evidence-making?. *Educational Research*, 58(۲), ۲۰۷-۲۱۹. <https://doi.org/10.1080/00131881.2016.1167480>.

Flynn, S., & Korcuska, J. (۲۰۱۸). Credible phenomenological research: A mixed-methods study. *Counselor Education & Supervision*, ۵۷, ۳۴-۵۰. doi:10.1002/ceas.12092.

Godfrey, D., Seleznyov, S., Anders, J., Wollaston, N., & Barrera-Pedemonte, F. (۲۰۱۹). A developmental evaluation approach to lesson study: exploring the impact of lesson study in London schools. *Professional Development in Education*, 45(۲), ۳۲۵-۳۴۰. <https://doi.org/10.1080/19410207.2018.1457448>.

Gragg, S., & Collet, V. S. (۲۰۲۲). Joy in Collaboration: Developing Early Childhood Teacher Professionalism through Lesson Study. *Journal of Research in Childhood Education*, 36(۲), ۲۹۶-۳۰۹. <https://doi.org/10.1080/2078043.2021.1903743>.

Grossman, P., Wineburg, S., & Woolworth, S. (۲۰۰۱). Toward a theory of teacher community. *Teachers college record*, 103(۶), ۹۴۲-۱۰۱۲. <https://doi.org/10.1111/0161-4781.00140>.

Hervas, G., & Medina, J. L. (۲۰۲۱). Learning and developing during lesson study through professional conversations. *International Journal for Academic Development*, 26(۳), ۲۳۷-۲۵۱. <https://doi.org/10.1080/1360144X.2021.1931872>.

Jhang, F. H. (۲۰۲۰). Teachers' attitudes towards lesson study, perceived competence, and involvement in lesson study: evidence from junior high school teachers. *Professional development in education*, 46(۱), ۸۲-۹۶. <https://doi.org/10.1080/19410207.2019.1580383>

Kayange, J. J., & Msiska, M. (۲۰۱۶). Teacher education in China: Training teachers for the ۲۱st century. *The Online Journal of New Horizons in Education*, 6(۴), ۲۰۴-۲۱۰.

Lambirth, A., Cabral, A., McDonald, R., Philpott, C., Brett, A., & Magaji, A. (۲۰۲۱). Teacher-led professional development through a model of action research, collaboration and facilitation. *Professional development in education*, 47(۵), ۸۱۵-۸۳۲. <https://doi.org/10.1080/19410207.2019.1678060>.

- Laoli, A., Dakhi, O., & Zagoto, M. M. (۲۰۲۲). The Application of Lesson Study in Improving the Quality of English Teaching. *Edukatif: Jurnal Ilmu Pendidikan*, 4(۲), ۲۲۳۸-۲۲۴۶. <https://doi.org/10.31004/edukatif.v4i2.2238>.
- Lee, J. F. (۲۰۰۸). A Hong Kong case of lesson study—Benefits and concerns. *Teaching and teacher education*, 24(۵), ۱۱۱۵-۱۱۲۴. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2007.10.007>.
- Lee, L. H. J., & Tan, S. C. (۲۰۲۰). Teacher learning in Lesson Study: Affordances, disturbances, contradictions, and implications. *Teaching and Teacher Education*, 89, ۱۰۲۹۸۶. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.10.2986>.
- Lestari, A. S. B. L., Wahyono, A., Purwanto, P., Anas, K., Nurmallasari, Y., Bibi, R., & Yunus, M. (۲۰۲۳). PLAN–DO–SEE: Lesson Study-Based Differentiated Learning in Middle Schools. *Delta-Phi: Jurnal Pendidikan Matematika*, 1(۱), ۸۵-۹۲. <https://doi.org/10.1160/dpjp.v1i1.76>.
- Lewis, C. (۲۰۰۰). Lesson Study: The Core of Japanese Professional Development.
- Lewis, C. C., & Tsuchida, I. (۱۹۹۸, Winter). A lesson is like a swiftly flowing river. *American Educator*, ۱۲-۱۷, ۵۰-۵۲.
- McMahon, M., Forde, C., & Dickson, B. (۲۰۱۵). Reshaping teacher education through the professional continuum. *Educational Review*, 67(۲), ۱۵۸-۱۷۸. <https://doi.org/10.1080/00131911.2013.846298>.
- McSweeney, K., & Gardner, J. (۲۰۱۸). Lesson Study Matters in Ireland. In *Rural Environment. Education. Personality (REEP 2018)* (Vol. ۱۱, pp. ۳۰۴-۳۱۳). Latvia University of Life Sciences and Technologies.
- Murata, A. (۲۰۱۱). Introduction: Conceptual overview of lesson study. *Lesson study research and practice in mathematics education: Learning together*, ۱-۱۲. https://doi.org/10.1007/978-90-481-9941-9_1.
- Ogegbo, A. A., Gaigher, E., & Salagaram, T. (۲۰۱۹). Benefits and challenges of lesson study: A case of teaching Physical Sciences in South Africa. *South African Journal of Education*, 39(۱). <https://doi.org/10.1080/09595709.2019.1616810>.
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), ۲۰۱۸. Teaching in focus. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/sti_in_outlook-2018-en.
- Pella, S. (۲۰۱۱). A situative perspective on developing writing pedagogy in a teacher professional learning community. *Teacher education quarterly*, 38(۱), ۱۰۷-۱۲۵. <https://www.jstor.org/stable/23479644>.
- Randles, C. (۲۰۱۲). Phenomenology: A review of the literature. Update: Applications of Research in Music Education, ۳۰(۲), ۱۱-۲۱. <https://doi.org/10.1177/0893001233124376988>.
- Segall, W. E., & Wilson, A. V. (۲۰۰۴). *Introduction to education: Teaching in a diverse society*. Rowman & Littlefield.
- Sibbald, T. (۲۰۰۹). The relationship between lesson study and self-efficacy. *School Science and Mathematics*, 109(۸), ۴۵۰-۴۶۰. <https://doi.org/10.1111/j.1949-8594.2009.018292.x>.
- Slattery, P. (۲۰۰۶). *Curriculum Development in the Postmodern Era* (۲nd ed.). New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203139004>.
- Sumardi, L., Rohman, A., & Wahyudiati, D. (۲۰۲۰). Does the Teaching and Learning Process in Primary Schools Correspond to the Characteristics of the ۲۱st Century Learning?. *International Journal of Instruction*, 13(۳), ۳۵۷-۳۷۰.
- Tatto, M. T., Richmond, G., & Carter Andrews, D. J. (۲۰۱۶). The research we need in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 67(۴), ۲۴۷-۲۵۰. <https://doi.org/10.1177/002288116663694>.
- Yoshida, M. (۲۰۰۰). Lesson Study: A case study of a Japanese approach to improving instruction through school-based teacher development.

